

AIRORAN

District Beneden-Sarmi:

...
Soeboe 43
... - Wollrabe 1938 Ts:16.

Memberamo:

...
Kobeso (Kwarambai) 60
... - Wollrabe 1938 Ts:18.

*

District Mamberamo:

...
Kabeso 37
Kwarambei Kebso 55
Kwarambei Aninam 49
Soeboe (Batenggai) 79
... - van den Berg 1940 Ts:13.

*

De kuststreek wordt bewoond door tot de volgende taalgroepen behorende stammen:

...
8. Airoran of Irimkena-
groep : kampong Soeboe.
... - van Eek 1952 Ts:6.

De in het kustgebied gevestigde kampongs, genoemd onder 6, zijn oorspronkelijk afkomstig uit het binnenland. In verband met het opgemerkte onder het hoofd "kampongs" kan bij de onderverdeling van de groepen in het binnenland niet altijd gesproken worden van tot die groep behorende kampongs, zulks in tegenstelling met de kuststreken.

...
IV. Airoran of Irimkena-
groep : Kabesso, Airoran, Kamengkena, Sesawa.
Tot deze groep behoort eveneens de onder 8 genoemde
kustkampong Soeboe.
- van Eek 1952 Ts:7.

Langs de Westoever van de beneden- en midden-Apauwar wordt de Airoran- of Irimkena-taal gesproken. Langs de Oostoever vindt men het gebied van de Tamaja-taal.
- van Eek 1952 Ts:21.

*

Het binnenland tussen Mamberamo en Apauwar
[pace du Buy]

Het is mij persoonlijk bekend, dat de taal van de Airoroan een enorme verspreiding heeft en ook wordt gesproken door de Kabeso, door de Iriëmikena (ten Oosten van de Apauwar) en te Subu. Ik heb ook kunnen constateren, dat er zeker reeds lexicographisch een sterke verwantschap bestaat tussen deze taal, die van de Sasawa en die van de nog nader te bespreken Kweba [sic], die ten Oosten van de Apauwar leven. Vooral voor het Sasawa en het Kwerba is deze verwantschap zo frappant, dat men zich mag afvragen of hier wel van duidelijk taalverschil sprake is. Maar daar staat tegenover, dat de bevolking zelf de twee genoemde groepen taalkundig differentieert. Overigens wordt het Kwerba hier en daar ook ten Westen van de Apauwar gesproken, zo o.a. door de Nawkena.

- Leeden 1954 Ts:2.

Het gebied tussen de Waim en de Apauwar

1. Massep en Subu: Deze twee gehuchten waren eertijds linguïstisch homogeen; Laban merkte ze nog als zodanig aan. Thans schijnt de situatie zo te zijn, dat Massep de oorspronkelijke taal heeft behouden, maar dat Subu zich meer en meer aan de taal van de Airoran aanpast. Dit schijnt een gevolg te zijn van inhuwelijking en matrilocale vestiging van vele Airoran op Subu-grondgebied.

- Leeden 1954 Ts:3.

De ondervolgende dorpen zijn op de kaart genummerd aangegeven:

- ...
3. Ambesam (van de Kabeso)
 4. Kastere (van de Kabeso)
 5. Djembatuk (van de Kabeso)
 6. Tonokau (van de Kabeso)
 7. Nonobadiak (van de Kabeso)
 8. Marisi (van de Kabeso)

...

20. Waiter (van de Airoran)

...

22. Tamadjiné (van de Airoran)

- Leeden 1954 Ts:12.

... In het westen komt in dit taalgebied [Samarokena] een Airoran-enclave voor, die vooral bij de uitmonding van de Siwaso / in de Apauwar van enig belang is. Vlak onder de kust wordt het Airoran ten oosten van de Apauwar ook gesproken door de Iriëmikena. "Iriëmi" is de eigenlijke inheemse naam van de tussen de Waim en de Apauwar in zee stromende rivier waarvan de Samaro, de rivier van de Samarokena en Tamaja, een der bronrivieren is. In het Maleis is Iriëmi verbasterd tot Jem(i) en worden dienovereenkomstig de Iriëmikena Jemkena genoemd. Men hooft ook wel onderscheid maken tussen Jemkena en Burkena, maar de laatstgenoemde naam blijkt een verbastering te zijn van Powerikena -- afgeleid van Poweri, de plaatselijke binnenlandse naam van de Apauwar --, zoals de Iriëmikena ook wel worden genoemd omdat zij zich ook langs de Apauwar ophouden.

- Leeden 1956:24-25.

Het Airoran is inderdaad een zeer invloedrijke taal met een groot verspreidingsgebied. Behalve door de eigenlijke Airoran, die het centrum van hun woongebied ten westen van de middenloop van de Apauwar hebben, en de reeds genoemde Iriëmikena en de bevolking van Subu, wordt deze taal ook gesproken door de Kabeso, wier woongebied zich ten noorden van de Airoran van de Apauwar via de noordelijke oever van het Rombebai-meer tot de Mamberamo uitstrekt. In het noordwesten grenst het Airoran aan de taal van Joke bij de Taborisi en die van Teba bij de monding van de Mamberamo.

- Leeden 1956:25.

*

(Airoran of Iriëmkena)

Waiter, Tamadjiné, Kwesar, Kwatarimi, Nibauw, Batangai, Subu (? zielen).

- Galis 1955-56:173.

*

Airoran is spoken on both sides of the lower Apauwar River, with a western extension reaching the Mamberamo just downstream of Rombebai Lake. ...

- Voorhoeve 1975b:405.

+ 300 [speakers]

Dialects: ?

Villages: Subu, Tamajine, Waiter, Kwesar, Kwatarimi, Batangai, Nibaw.

Comments: Van der Leeden give sthe names of four tribes in the area: Airoran, Kabeso, Iriemikena, Subu.

- Voorhoeve 1975f:37.

*

[Map]

Apawar -- AIRORAN

- Wurm & Hattori 1981

*

Airoran (Adora; Iriemkena)

POP: +/- 400

LOC: North coast area on lower Apawar River extending west to Mamberamo River and along Lake Rombebai

...

VILLAGE(S):

Isirania

Motobiak

Subu

Kabeso Marisi

Nivau

Tamajine

Waiter
Kwesar /
Kwatarimi
Batangai
Nibaw
- Silzer & Heikkinen 1984:22-23.

(Adora; Iriemkena)
400

LOC: North coast area on lower Apawar River extending west
to Mamberamo River and along lake Rombebai
- Silzer & Clouse 1991:37.

*

Airoran: 354 speakers reported in 1975, near the north coast
of Irian Jaya. Also called Aeroran, Adora, or Iriemkena.
- Comrie 1992f:338.

*

Subu, Motobiak, Isirania and other villages east of
Mamberamo River on lower Apaw River near north coast. ...
Grimes 1992:565.

AIRORAN (AERORAN, ADORA, IRIEMKENA) ... 400 (1991 SIL).

North coast area on the lower Apawar River, extending west to the
Mamberamo River and along Lake Rombebai. Subu, Motobiak,
Isirania and other villages, Jayapura Kabupaten, Mamberamo Hilir
and Pantai Barat kecamatans. ...
- Grimes 1996.

AIRORAN (AERORAN, ADORA, IRIEMKENA)... 400 (1991 SIL). North
coast area on the lower Apawer River. Subu, Motobiak, Isirania
and other villages, Jayapura Kabupaten, Mamberamo Hilir and
Pantai Barat kecamatans. Linguistic affiliation: Trans-New
Guinea, Main Section, Central and Western, Dani-Kwerba, Northern,
Kwerba. ...

- Grimes 2000.

*

[map]
Subu -- AIRORAN
- de Vries & de Vries 1997:2.

*

[proposed tree of Kwerba Stock]

ISIRAWA -- FLI

Kwerba Family:

West Coast sf:

AIRORAN

SAMAROKENA

Kwerba sf:

BAGUSA

KAUWERA

KWERBA-AURIMI

KWERBA-MAMBERAMO

TRIMURIS

- Clouse et al 2002 Ts:10.

The Airoran people originally lived along the Apauwer River and in the hills between the river and Lake Rombebai. In more recent times one group were resettled on the coast at the mouth of the Apauwer. The people, however, still look to the interior for their food and sustenance.

The latest estimated population for the Airoran people was four hundred (DeVries 1991), but this is probably too low. The Airoran people have three main villages, but there seem to be a sizable amount of people who do not live in a village. The population is more likely between seven hundred and one thousand.

- Clouse et al 2002 Ts:5.

There are three Airoran villages. Subu is a recently created village on the coast at the mouth of the Apauwer River, Kapeso Apawer is on the Apauwer River (as opposed to Kapeso Rombebai on the lake) two days by paddled canoe from Subu, and Airoran (Motobiak) which is on the Apauwer River five days paddling from Subu. Other Airoran people live in hamlets scattered about the area.

Each of the villages have their own slightly different dialect, but each is mutually intelligible to the others. When they interact, each uses his or her own dialect and is understood by the others.

- Clouse et al 2002 Ts:14.

* * *

AIRORAN	van Eek 1952 Ts, Leeden 1954, Galis 1955-56
AIRORAN	300 Kwerba (Wurm & Hattori
AIRORAN	400 Kwerba (Silzer & 2000)
AIRORAN	354 (1975) Comrie 1992f
AIRORAN	354 Kwerba (Grimes 1992)
AIRORAN	Smits & Voorhoeve 1998
AIRORAN	700-1,000 Kwerba (Clouse et al 2002 Ts)
AERORAN = AIRORAN	Comrie 1992f; Grimes 1992, 1996,
ADORA = AIRORAN	Silzer & Heikkinen 1984; Silzer &
APUWAR = AIRORAN	Salzner 1960 (cf S&C)
IRIEMKENA	Leeden 1954
IRIEMKENA = AIRORAN	Galis 1955-56; Wurm & Hattori 1981, Wurm 1982, 1994; Silzer & Heikkinen van Eek 1952 Ts
IRIMKENA = AIRORAN	Leeden 1954
KABESO	Leeden 1954
Airoran -- AIRORAN	van Eek 1952 Ts, Clouse et al 2002 Ts
Ambesam -- KABESO	Leeden 1954
Apawar -- AIRORAN	Wurm & Hattori 1981
Batangai -- AIRORAN	Galis 1955-56, Voorhoeve 1975,
Batenggai = Soeboe -- Mamberamo District	van den Berg 1940 Ts
Djembatuk -- KABESO	Leeden 1954
Iriemikena -- AIRORAN	Voorhoeve 1975
Isirania -- AIRORAN	Silzer & Heikkinen 1984; Grimes
Jakotre -- AIRORAN	Bijlmer 1923 (cf S&C)
Jobi -- AIRORAN	Bijlmer 1923 (cf S&C)
Kabeso -- Mamberamo District	van den Berg 1940 Ts
Kabeso -- AIRORAN	Voorhoeve 1975
Kabesso -- AIRORAN	van Eek 1952 Ts
Kobeso (Kwarambai) -- Memberamo	Wollrabe 1938 Ts
Kabeso Marisi -- AIRORAN	Silzer & Heikkinen 1984

Kamai -- AIROGAN	Bijlmer 1923 (cf S&C)
Kamengkena -- AIROGAN	van Eek 1952 Ts
Kapeso Apawer -- AIROGAN	Clouse et al 2002 Ts
Kastere -- KABESO	Leeden 1954
Kwarambai -- Kobeso -- Memberamo	Wollrabe 1938 Ts
Kwarambei Aninam -- Mamberamo District	van den Berg 1940 Ts
Kwarambei Kebso -- Mamberamo District	van den Berg 1940 Ts
Kwatarimi -- AIROGAN	Galis 1955-56, Voorhoeve 1975,
Kwesar -- AIROGAN	Galis 1955-56, Voorhoeve 1975,
Marisi -- KABESO	Leeden 1954
Motobiak -- AIROGAN	Silzer & Heikkinen 1984; Grimes
Motobiak = Airoran -- AIROGAN	Clouse et al 2002 Ts
Nibauw -- AIROGAN	Galis 1955-56
Nibaw -- AIROGAN	Voorhoeve 1975, Silzer & Heikkinen 1984
Nivau -- AIROGAN	Silzer & Heikkinen 1984
Nonobadiak -- KABESO	Leeden 1954
Rombéhai, Lake -- AIROGAN	Bijlmer 1923 (cf S&C)
Sesawa -- AIROGAN	van Eek 1952 Ts
Soeboe -- Beneden Sarmi	Wollrabe 1938 Ts
Soeboe (Batenggai) -- Mamberamo District	van den Berg 1940 Ts
Soeboe -- AIROGAN	van Eek 1952 Ts
Subu -- MASSEP/AIROGAN	Leeden 1954
Subu -- AIROGAN	Galis 1955-56; Voorhoeve 1975; Vries & de Vries 1997; Clouse et al 2002 Ts
Tamadjiné -- AIROGAN	Leeden 1954, Galis 1955-56
Tamajine -- AIROGAN	Voorhoeve 1975, Silzer & Heikkinen 1984
Tamajo -- ? AIROGAN	Stokhof 1983
Tonokau -- KABESO	Leeden 1954
Waiter -- AIROGAN	Leeden 1954, Galis 1955-56,

* * * * *